ADAM

Anul V - No. 62 Redactor: I. LUDO 1 Iulie 1933

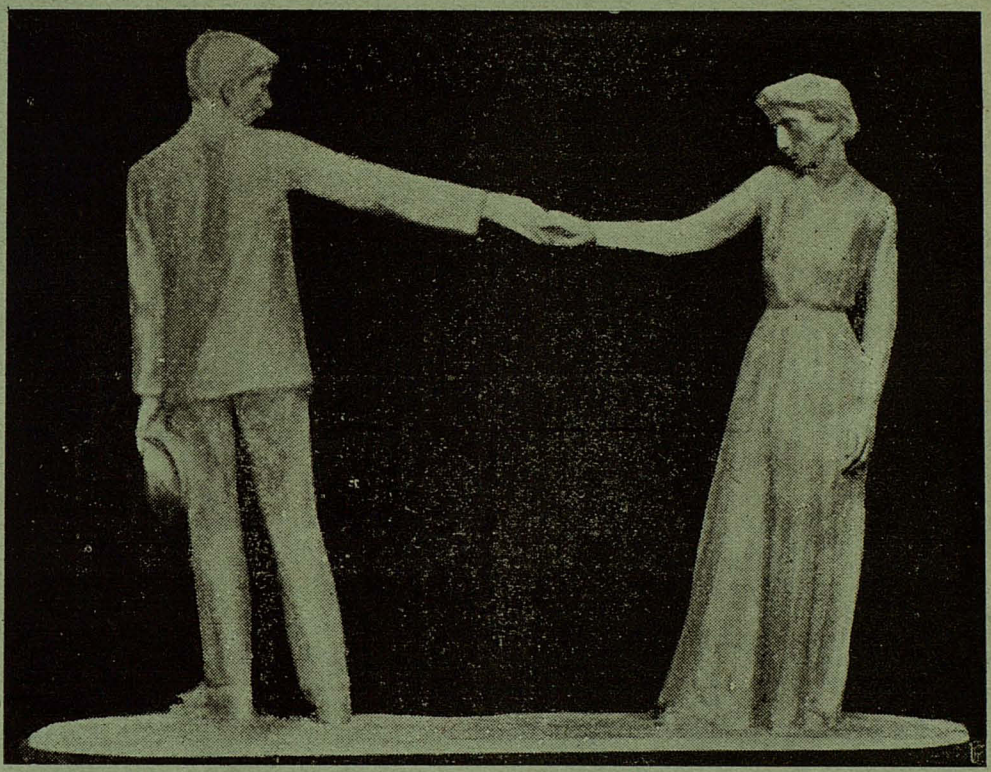

DESPARŢIRE de PAUL ROGER-BLOCHE

COLABOREAZA D-NII: EUGEN RELGIS, S. SCHAPIRA, şi I. LUDO

ILUSTRAŢIUNI de: PAUL ROGER-BLOCHE, REGINA MUNDLAK şi I. GABOWICZ

www.dacoromanica.ro

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA: BUCUREŞTI, Sw. DR. IOSIF 10 TELEFON 3-36-40 :-: Abonamentul anual Lei 150

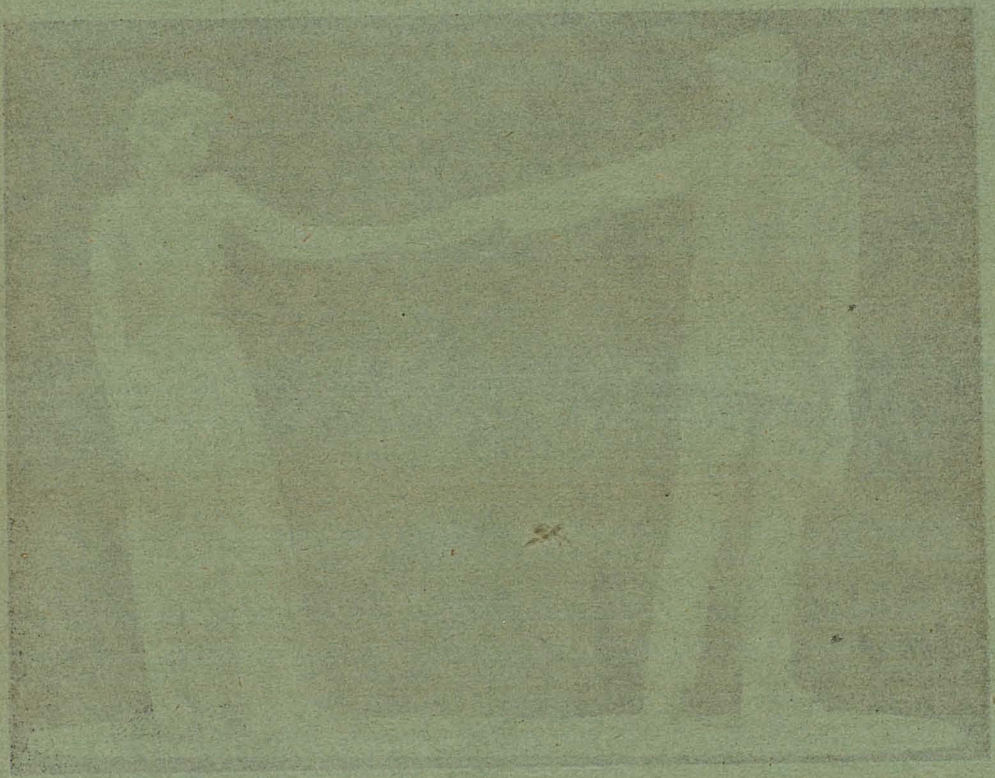

www.dacoromanica.ro

ADAM

ANUL V. — No. 62 Redactor I. LUDO 1 Iulie 1933

:-: Redacția și Administrația: BUCUREȘTI, — Str. Dr Istrate 10. — Telefon 336/40 :-:

Norocul lui Hitler

de I. LUDO

o o o

La începutul începuturilor, când s'a apucat să scrie „Punctul mort" *), d. Arghezi — un fervent practician al humorului — era hotărît să-și renege, în mod excepțional genul său favorit și să discute isprava lui Hitler pe un ton grav, de o gravitate, aș putea zice, entuziastă. Drept urmare, și-a informat cititorii că *„gluma și râsul nu constituesc o metodă de diagnostic"* pentru boala unui popor, numească-se chiar, această boală, megalomanie. Și consecvent, d. Arghezi a început să ne întrețină, cu toată atenția și solicitudinea pentru subiect, despre „erupția eczematoasă cerebrală a lui Hitler — a cărei origine suspectă, în loc s'o caute — ca medic conștiincios căruia îi repugnă râsul și gluma — în eprubetele lui Ehrlich și Wasserman, o atribue însuși geniului german. Asta — foarte serios! Excesiv de serios. Nici nu se putea altfel. Ca orice humorist, neofit din cochetărie al metodei științifice de analiză socială, d. Arghezi s'a încruntat, cum se încruntă copiii când vor să-l imite pe Napoleon.

Și a devenit avântat! Patetic! Apologetic! Bombastic! In proza d-lui Arghezi răsuna, par'că, tocul cu pinteni al armatelor lui Hitler. Dar — încordarea a fost peste puterile esenței d-sale satirice. Așa că tocmai când era gata-gata să sară ultimul hop și să scape cu bine din acest bucluc savant în care s'a băgat de bunăvoe, d. Arghezi, amuzat de burlescul atitudinii d-sale profesorale și sentențioase — a pufnit în râs. Și unde? Să stai și să te bați cu palma peste gură: chiar acolo unde trebuia să-și spună, în sfârșit, părerea și despre suferințele în sine ale evreilor, nu numai despre eventualele beneficii ce le-ar putea trage onorabilul Hitler de pe urma lor. Incă două secunde să fi rezistat d. Arghezi și toate se terminau așa cum își propusese la început. Dar dacă nu-i felul d-sale!... Un adevărat ghinion! Pentru noi evreii, cred! Mă gândesc că, dacă tot era scris ca d. Arghezi să fie în „Punctul mort" serios la început și glumeț la sfârșit — cel puțin să-l fi inspirat Dumnezeu să înceapă cu evreii și să sfârșească cu Hitler... Nu?... Dar așa, a căzut norocul pe parșivul cela de austriac... fire-ar... Ei, Doamne, Doamne, parcă dinadins ni se întâmplă, întotdeauna, așa... Insfârșit, ce să ne mai plângem?

*) Vezi „Adam" No. 60 și 61.

www.dacoromanica.ro

Intre civilizație și purici

Și cam ce spune răzând d. Arghezi? Ascultați și dv.:

„In nevoia de a se afirma cu sens în afară, hitlerismului îi trebuia o tobă de bătaie. Evreul are o rezonanță universală. Dai în el la Dărăbani și aude Europa; bușește-l la Berlin și răsună planeta".

Adică exact vorbele noastre — doar cu o diferență de scară: noi am susținut că Hitler e un idiot, pur și simplu, pe când d. Arghezi, pornit, în fierbințeala d-sale apologetică, pe superlative, afirmă că e *cel mai mare* idiot. *Cel mai mare* de pe fața pământului, firește. Cu un asemenea recordman, nu-i de glumit!

Drept să vă spun, mie, jidănaș cu oarecare simț practic, nu mi-ar fi putut trece un singur moment prin minte că Hitler, *„bușindu-l pe evreu la Berlin"*, a făcut-o cu intenția *„de a se afirma cu sens, în afară"*. E absolut fără sens. Rezonanța plângăreață a evreului n'a adus încă nimănui vreun beneficiu oarecare, din *afară*. Dimpotrivă! Asta se știe. Și de nimic nu trebuia Hitler să se ferească mai mult — dacă era în toate mințile — decât de această rezonanță, care lezează urechea muzicală a străinătății. Dacă a făcut-o, totuși, conștient, scontând cu această rezonanță iudaică, pe cine știe ce efecte salutare pentru Germania, din *afară* — atunci superlativele d-lui Arghezi sunt insuficiente ca să ne dea o reală imagine a geniului lui Hitler. Știam și noi — ca și d. Arghezi, că nu e mult decând onorata familie a d-lui Hitler se distingea în cercurile aristocratice din pădurile virgine ale Africei, pentru abilitatea neverosimilă cu care prindea puricii din zbor. Hitler, însă, băiat cu ambiție, găsia existența aceasta prea monotonă și ofta după orizonturi mai largi. Până ce, într'o bună zi, avu norocul să fie capturat de niște albi și adus în Europa. De atunci, Hitler a evoluat: știe să-și dea cu briciul peste barbă, poate ține două farfurii într'o singură mână, cântă — cam pițigăiat, dar cântă — „Deutschland, Deutschland über alles" — ce să vă mai spun? — nu trece zi în care Führerul să nu producă o nouă dovadă că civilizația nu-i o vorbă goală, așa precum insinuiază gurile rele și răuvoitoare. Am fi avut deci, toate motivele să credem că Adolf a încrustat, însfârșit, o circumvoluție pe creerul său neted ca un pepene verde — și că antisemitismul său nu-i decât isbucnirea elementară a unor instincte parazitare, pe cari civilizația încă n'a avut timpul să le stârpească. Când colo, vine d. Arghezi și spune: Oho! Stai! Nu-i așa! Hitler omul-cu-cârlige-în-nări, profetul care mai miroase frunze și iarbă, n'a făcut idiotia, cum crezi d-ta, orbește, ipnotic, animalic... Ci a pus calcul, calcul și iar calcul...

Dă-o dracului! Să ai atâția și să nu-ți oprești nici unul!

Ați înțeles? Nu-i ajunge d-lui Arghezi că Hitler e un dobitoc-natur. In elanul d-sale politic, vrea să-l mai scoată și dobitoc cu moț. Cu atât mai bine. Nu face decât să confirme buna noastră părere despre caracterul eczemei lui Hitler, care, ca să evite o paralizie generală, și-a injectat antisemitism cu nemiluita. Or, doza a fost prea mare. Și asta-i strică, mai mult decât îi drege. Infinit mai mult. Aci, îi acordăm d-lui Arghezi câtă perspectivă istorică îi face plăcere. Ca să vadă nu *dacă* Germania va rage ca o vacă rănită — chestia-i aranjată chiar de Hitler — ci *cât* de tare va rage. Singurul *sens în afară* al antisemitismului german este spectacolul ce-l oferă civilizației, o țară ce-și alungă evreii pe motiv că aceștia, fiind o rassă inferioară, au strălucit în fruntea intelectualității indigene. Nu vede d. Arghezi că Hitler de când a venit la putere, face numai prostii? Exclusiv prostii. Prostii de ordin intern și extern — sau cum li se mai zice în limbaj literar: „palme în interior și exterior"?

Să fie oare și aceste prostii, niște „erupții eczematoase cerebrale" — cari intră în tactica generală de renaștere? Dumnezeule! De unde atâta cerebru la Hitler, încât să-și mai poată permite și luxul unor eczeme? Ar putea să ne indice d. Arghezi un singur act de guvernământ care să justifice cățărarea acestei gorile eczematoase și eruptive, pe sacrul lui Bismark? Nu! Și știe pentru ce? Pentru simplul motiv că Führerul a fost atât de prost, în cât a putut să creadă că antisemitismul său poate fi bun și fără concursul câtorva jidani renegați. Dacă în

www.dacoromanica.ro

locul aviatorilor şi morfinomanilor — stăteau la dreapta sa vre-o 2—3 jidănaşi cel puţin, întreaga geografie a politicei sale externe şi interne ar fi avut o cu totul altă configuraţie. Până şi rassismul ar fi fost mai eficace şi mai cu *„sens în afară"*. Dar Hitler, victimă eczematoasă a erupţiilor cerebrale, cărora, în locul crucii încârligate le-ar sta mai bine drept emblemă o simplă şi onestă cruce sanitară — Hitler, în accesul său de megaloman în urmă cu tratamentul numai pentru că Ehrlich ar fi jidan — a introdus o inovaţie într'adevăr genială în industria şantajului antisemit. Spre deosebire de toţi marii săi înaintaşi huligani — cari, în acţiunea lor pogromistă, menajau întotdeauna o anumită categorie de evrei — Hitler a izbutit să se pună rău cu toată lumea: şi cu evreii evrei, şi cu evreii confesionali (asimilaţi) şi cu cei botezaţi. Lovitura e la înălţimea lui Hitler. De un lucru îl putem asigura pe d. Arghezi: dacă Führerul are să se teamă de ceva, este nu de răzbunarea evreilor naţionalişti, ci de cea a evreilor asimilaţi şi botezaţi. Aştia nu-l vor ierta niciodată că i-a silit să redevină evrei — în văzul omenirii întregi. Ruşinea-i mare generatoare de fiere.

Încă o iluzie perdută

Cât despre rezonanţa fenomenală a evreului pe care *„dacă'l bușești la Berlin, răsună planeta"*, să nu pretindă d. Arghezi că a descoperit America — dacă nu vrea să-i dovedesc negru pe alb că se laudă. I-au luat-o alţii cu mult înainte şi d-sa a găsit drumul gata bătătorit de duhul toleranţei creştine, acea largă toleranţă creştină, care tolerează orice: să-i freci ridichea jidanului, la Cernăuţi, să-l bușești la Berlin, să dai în el la Dărăbani — cu o singură condiţie: să n'aibe rezonanţă.

— Păi cum se poate? Tobă de bătae să fiu şi rezonanţă să n'am? N'auzi ce spune d. Arghezi? Că Hitler mă bușește tocmai fiindcă apreciază rezonanţa mea universală.

— Treaba lui Hitler! răspunde toleranţa creştină. Eu una ştiu: să nu te aud.

— Dar mă „bușește", cucoană toleranţă!

— O fi, nu zic ba... Dar nici voi nu sunteţi mai cumsecade... Las'că vă ştiu eu... Susceptibili. ai dracului. Şi vă place, să exageraţi... Doamne! Gălăgioşi ca voi, mai rar. Habar n'aveţi cât vă strică indiscreţia voastră. Dac'aţi sta, fiecare la locul lui şi v'aţi vedea de treabă, ar fi cu totul altfel, credeţi-mă! Dar ce-mi mai stric eu gura de pomană cu voi? Aşa-i jidanul! N'are leac! „Dai în el la Dărăbani, aude Europa. Bușește-l la Berlin, răsună planeta".

Stai, stai, stai! Dar parcă a mai spus'o asta şi d. Arghezi, nu? Fireşte, de spus o fi spus'o dumnealui, dar nu-i a dumisale, ci a tuturor creştinilor cari, purtând evreilor un interes special, îi îndeamnă la o discreţie soră cu moartea.

— Ştiu, ştiu teoria asta! te vei grăbi, d-le, nenorocitule, să-mi tai vorba. Dar nu mai înţeleg nimic. Pe deoparte, d. Arghezi, cântăreţ al TUTUROR palmelor interne şi externe, fără nici o excepţie, susţine că Hitler bușește *conștient* pe jidanul dela Berlin, în nevoia genială de a se afirma *cu sens* în afară — iar pe de alta, d. Arghezi reeditează, literă cu literă reproşul ce se aduce evreilor pentru planetara lor rezonanţă. Nu vezi că-i o contradicţie? Întâiu declari că Hitler, genialul cu eczemă, nu face nimic reprobabil — *„cu condiția să-i fie de folos, ceeace ce nu se poate ști dinainte"* — utilizând rezonanţa evreului dela Berlin pentru „a se *afirma cu sens în afară"*; şi cum întoarce Hitler spatele, îţi baţi joc de această rezonanţă — adică tocmai de elementul naţional de afirmare a Germaniei. Se poate?

— Nu se poate, dar nici să te alarmezi peste măsură nu face. D. Arghezi n'a ţinut atâta să sublinieze eficacitatea rezonanţei, cât a vrut să glumească. E un simplu joc de cuvinte la mijloc! Crezi că din întâmplare a pus d. Arghezi, în frazele de mai sus: toba, rezonanţa şi Dărăbanii? Aş! Dărăbanii evocă numaidecât darabana, darabana toba toba, rezonanţa, rezonanţa bătaia, bătaia. Dărăbanii şi aşa mai departe, ne putem învârti la infinit între „bătae" şi „dărăbani", într'un vârtej circular de „bușeli" cu „rezonanţă universală". Desigur că d. Arghezi ar fi putut simplifica gluma şi să ne arate că evreul din Darabani, e o excelentă „dara-

www.dacoromanica.ro

bană de bătae". Dar nu-i corect. Corect e „toba de bătae". E un termen consacrat de Academie. Aşa că nu-i nimic de făcut — şi trebue să ne resemnăm cu gândul că şi de aci înainte vom fi „tobă de bătae", nu „darabană de bătae" — cum ne-a dat, o clipă, speranţa, calamburul d-lui Arghezi.

Să nu ne alarmeze apoi nici desinvoltura cu care d. Arghezi reduce cifra de 600.000 de evrei din întreaga Germanie — la un singur jidan berlinez. O face, desigur, dintr'un sentiment de comoditate profesională. D-sa — să nu se uite — nu e nici contabil, nici conducător de armate, ci scriitor. Şi scriitorii nu excelează în cifre. Scoşi de sub tutela tradiţiei birocratice — care se conduce după legi şi cifre date — scriitorii îşi ajustează universul şi fenomenele lui, după necesităţile rimei şi ritmului. Acolo unde-i prea mult, tae. E ceea ce se chiamă licenţă.

Diferenţa-i mică — dar consecinţele, mari

Să-i iertăm deci d-lui Arghezi, această licenţă aritmetică. Să admită, însă, şi d-sa că — oricum — între cifra 600.000 şi 1 e o mică diferenţă. Şi să nu cumva să încerce să ne convingă şi pe noi, că ceea ce-i permis în poezie, e permis şi în statistică şi că „aşa se spune". S'o fi spunând aşa — dar depinde când şi unde. Se poate spune în poezie: *„românul are şapte vieţi"*, dar nu se poate spune într'un tratat de istorie, care cere precizie: *„românul a bătut pe turc"* ci *„românii au bătut pe turci"*; se poate spune: *„jidanul este un pungaş"*, dar nu se poate spune: *„jidanul a mâncat mardeală la Cernăuţi"* fiindcă numaidecât toţi o să sară la tine şi o să te întrebe, care de care mai curios: „Jidanul? Care jidan?". Să nu amestecăm deci concretul cu abstractul. E o chestie de nuanţă. Şi nu noi o să-l învăţăm ce se cheamă nuanţă, pe d. Arghezi care-i un virtuos în materie.

Nu mai spun, apoi, că această reducere la 1 — deserveşte însăşi cauza lui Hitler. Tactica antisemită prescrie, deobiceiu, exagerarea cifrei evreilor la maximum — numai pentruca şi primejdia jidovească să pară mai mare. Să fie acest principiu valabil numai înainte de bătae — şi să aibă huliganii vreun interes oarecare, ca după bătae să reducă jidanii la 1? In cazul acesta, cu ce obraz îşi mai poate Hitler trâmbiţa gloria de a fi înfrânt pe evrei — — cari, toţi la un loc, nu dau abia decât cifra !?

Un războiu gâdilicios

Pentru aceleaşi motive de afirmare a triumfului nazist, d. Arghezi face rău când numeşte pătania evreilor germani „buşeală" — ceea ce lui Hitler îi place să i se spună *„Kampf"*, adică luptă. Luptă teribilă cu hidra jidovească .Cu cât mai teribilă, cu atât mai mare şi meritul luptătorului. Aşa e şi logic. Ba, dimensiunile dificultăţilor războinice ar trebui puţin exagerate chiar. E în însuşi interesul eczemei rassiste. Lupta lui Hitler, deci, nu-i buşeală. Din punct de vedere literar imaginea buşelii unei masse de 600.000 de evrei, e foarte sugestivă — recunosc! Dar nu corespunde situaţiei şi nici nu cred să satisfacă slăbiciunea neamţului pentru „Kolossal". Dacă totuşi, d. Arghezi are curajul să dea „buşeli", noţiunea de jaf în stil mare, de deposedare, de desfiinţare radicală a unei întregi populaţii de sute şi sute de mii de inşi — ne închinăm. L'am ruga însă — fiindcă tot e în drum — să ceară ministerului de instrucţie revizuirea urgentă a manualelor de istorie şi înlocuirea termenilor: „victorie", „războiu", „luptă", cu substantivul a-tot-cuprinzător: „buşeală". In felul acesta, copiii noştri vor lua în şcoală cunoştinţă despre „Buşeala de la Plevna", „Buşeala franco-germană", „Buşeala de la Mărăşeşti", „Buşeala de la Verdun", „Buşeala de treizeci de ani", etc., etc. Ca să fiu ciastit, trebue să mărturisesc, că acum, după ce m'am obişnuit cu noua terminologie istorică — o găsesc deadreptul binefăcătoare pentru educaţia tineretului în spiritul războinic .Cuvântul e amabil, gâdilicios, aproape amuzant şi atenuiază mult din grozava imagine a ceeă ce se numia până acum războiu ori masacru. Cu o asemenea muzicalizare a vocabularului belicos — mai-mai că aş îndemna şi damele să ia parte activă la apropiata buşeală

www.dacoromanica.ro

mondială. Buşeala doar, la urma urmei, tot nu-i altceva decât răsturnare şi răsturnarea e — vai! — ori ah! — atât de bogată în surprize, uneori.

Pentru o pereche de bretele

Iar fiindcă găsesc „buşeala" în aproape vecinătate cu „rezonanţa" — aş vrea să ştiu: crede d. Arghezi, într'adevăr, că toată hărmălaia din Germania — e simplă demonstraţie a facultăţilor de rezonanţă ale evreului? Şi că această rezonanţă nu-i altceva decât publicitate? Oare? Ar fi interesant! Prin urmare, de dragul publicităţii — adică al rezonanţei pe care Hitler nu se jeneză s'o utilizeze cu frenezie, deşi e jidovească — sute de inşi şi-au zburat creerii, mii de inşi s'au lăsat arestaţi, maltrataţi ori „sinucişi", zeci de mii de inşi au contravenit la legea paşapoartelor şi întreaga populaţie de sute de mii de suflete, aruncată pe drumuri şi scoasă de sub scutul legilor? Ar fi, într'adevăr, o publicitate de proporţii epice. Şi te mai pomeneşti că toată reclama asta n'o fi decât pentru introducere pe piaţa universală a cine ştie cărei noi fabricaţii de bretele ori nasturi automaţi! Vezi! Eu în locul d-lui Arghezi aş fi curios să aflu din gura evreilor germani risipiţi în cele patru vânturi, prin târgurile poloneze, prin mahalalele Parisului, prin porturile palestiniene, de unde dracu au luat ei atâta tărie de cuget, încât, în scopul unei publicităţi cu tendinţi încă nemărturisite — — dar lesne de înţeles — au putut să-şi părăsiască, fără nici o părere de rău, gospodăriile înjghebate cu atâta trudă, într'o ţară în care s'au aşezat de atâtea sute de ani — după câte afirmă iniţiaţii: cu mult înaintea nemţilor chiar.

Din păcate, omul de ştiinţă, obiectiv şi şi rece, nu-i atât de preocupat de materialul de experienţă, cât de experienţa în sine şi rezultatele ei. Desigur! Un savant autentic — pătimaş de rostul cercetărilor sale, nu se va apuca niciodată să întrebe şoriceii ce opinie au ei despre foloasele ce le-ar trage medicina, prin disecarea ori inocularea lor cu bacilii cancerului. Asemenea lirism e absurd şi'n paguba ştiinţei. Răspunsul micelor mamifere nu poate fi decât unul singur — şi atât de uşor de anticipat, încât, dacă ne-am lua după el, ar trebui să punem îndată lacăt tuturor laboratoriilor. Şi ar fi o nebunie curată.

Românii fac agentură rusească

Totuşi, nu s'ar putea spune că d. Arghezi ar fi integral indiferent la suferinţele şo-

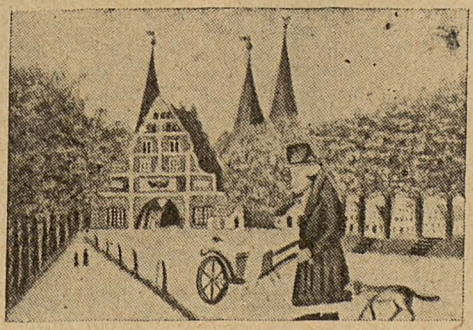

Ultimul *Schutzjude* din Germania Anul . . .

www.dacoromanica.ro

riceilor pistruețî din laboratoriile antisemite:

„Evreii — susține d-sa — *sunt cei mai vii agenți ai germanismului prin faptul, înainte de toate, că toți, oriunde s'ar afla, vorbesc un jargon derivat din nemțește, ca limbă natală".*

Iată dar pusă — caz unic în domeniul experimentelor științifice ori sociale — problema gratitudinii doctorilor dela Berlin față de șoarecii lor israeliteni! Încă un pas și toată rigiditatea savantă a d-lui Arghezi ar eși compromisă. Urât compromisă dacă... dacă d. Arghezi ar fi o simplă jucărie a sentimentalismului — și nu un serv credincios al obiectivității, care-l obligă să noteze faptul, așa cum se prezintă el, fără a încerca să influențeze întru nimic marea operă de purificare a Germaniei. Nu spune d. Arghezi — abia după aceea: „orice popor are dreptul să-și renege civilizația dacă, etc., etc"... Înțelegeți așa dar, că chiar dacă d. Arghezi ar mai avea oarecare palpitații, el, Hitler, oricât l'ar înduioșa activitatea idișistă a evreilor, în folosul germanismului, nu poate fi oprit să înfigă bisturiul național în burta Germaniei, spre a o elibera de tumoarea judaică.

In interesul adevărului — care poate fi împotriva noastră — țin să astâmpăr și ultimele scrupule ce ar neliniști, eventual conștiința d-lui Arghezi. Un lucru să știe d-sa: că evreilor, nici prin gând nu le trece să ceară lui Hitler gratitudine pentru *„jargonul derivat din nemțește"* și care le servește drept *„limbă natală"*.

Aceasta, fiindcă nici un evreu din cei cari cultivă idișul nu-l socotește drept un *„jargon derivat din nemțește"*, ci o limbă de sine stătătoare, organică și vie, ca toate limbile, cari toate sunt — și fiecare în parte, jargonul celeilalte. Limba română nu este și ea oare o derivație a limbelor latină și slavonă? Și este româna un jargon latin ori rusesc, ori este o limbă națională? Și ar putea românii să ceară rușilor gratitudine, în cine știe ce împrejurare ,pe motiv că limba română ar cuprinde elemente slavone? Nu! Fiindcă nu numai că ar fi o curată prostie — ci o abdicare la ultima rămășiță de demnitate națională.

Așa că, întreg comisionul ce ni se cuvine pentru fantezista noastră agentură germanică i-l cedăm lui Hitler. Dacă ar fi să prezentăm Germaniei o factură pentru tot ce datorează evreilor — gratitudinea de care vorbește d. Arghezi n'ar acoperi nici costul timbrelor, măcar. Și nu ne lăcomim noi, pentru atât!

A se întrebuința cu băgare de seamă! Pericol de moarte!

Din nefericire — pentru noi, nu pentru punctul de vedere al d-lui Arghezi — situația „jargonului natal" e cu totul alta. Dacă toți evreii — cum afirmă senin d. Arghezi — ar vorbi idișul, *oriunde s'ar afla*, am putea presupune că toți evreii ar avea curaj și demnitate. Și dacă toți evreii ar avea curaj și demnitate — un dobitoc ca Hitler și toți hitlerii mai mari sau mai mici ar fi lichidați în doi timpi și trei mișcări.

Or, tocmai aici e tot bucluc: evreii nu *toți* vorbesc idiș, și cu atât mai puțin *ori unde s'ar afla* .Știe d. Arghezi de ce? De frică! EVREII SUNT SINGURA NAȚIUNE DIN LUME CARE NU SE POATE FOLOSI DE LIMBA EI MATERNA, FĂRĂ RISCUL BATJOCURII ORI BĂTĂII! Idișul este un neîntrerupt isvor de necazuri și vânătăi și uzul acestei limbi e atât de primejdios, încât cea mai mare adversară a ei — de frică — e însăși burghezia evreească.

Din ce compartiment al fanteziei d-sale a scos, așa dar, d. Arghezi convingerea că evrei toți, vorbesc idișul oriunde s'au afla? De câte ori a auzit d-sa vorbindu-se idiș în tramvae, în trenuri, în teatre, în localurile publice, pe stradă, când toată lumea știe că idișul e limba lui „akikizoi" — o limbă subterană ,ce nu poate fi vorbită de cât în șoaptă și numai acolo unde ești sigur că nu te poate ajunge ciomagul toleranței creștine? De ce dar să ne împodobească d. Arghezi cu merite pe cari nu le avem — și să ne dea ciolanul unei gratitudini după care nu aspirăm și cu care facem exact ce facem cu toată ideologia rassistă, deși, deocamdată, ne urzică rău!

www.dacoromanica.ro

Turbarea-i liberă!

Hotărît! D. Arghezi a cheltuit în „Punctul mort" un prisos de obiectivitate, care, din exces, a devenit ba glumă, ba exclamaţie entuziastă — şi a strălucit în linie generală printr'o totală desconsiderare a realităţilor .D. Arghezi, a cărui sensibilitate vibrează desigur când aude doar lătratul unui căţel călcat pe coadă, priveşte la acţiunea hitleristă, cu transport şi la suferinţele evreilor, printr'un calambur de paranteză.

La precipitarea Germaniei în vid pentru o experienţă care are împotrivă-i toate şansele plus unul, — în faţa celei mai abominabile crime sociale ce s'a comis vreodată de un stat modern cu pretenţiile obraznice de civilizaţie ca ale Germaniei hitleriste — d. Arghezi nici nu clipeşte din ochi, atât de fermecat e de viziunea fenomenului profet care „distribue palme în interior şi exterior". Cu o seninătate a cărei sursă nu poate fi găsită de cât în marea încredere ce o acordă eczematoasei opere a lui Hitler — d. Arghezi afirmă că oricine are dreptul să fie turbat, dacă asta-i este de folos. Evident! Oricine! Şi oricând! Dar nu oriunde! Ci numai în casă la el! Cum a eşit în stradă şi se dă la om — trebue fără întârziere, împuşcat. Hitlerismul e contagios ca turbarea. Şi a îmbolnăvit nu numai întreaga Germanie, ci a trecut peste graniţă .D. Arghezi, care în afară de interesul literar ce i-l oferă experienţa rasistă — poartă, desigur, de grije şi sănătăţii naţionale româneşti, nu-i deloc necăjit oare, de ravagiile ce le face la noi, saliva lui Hitler, care, dacă poate strica evreilor, în nici într'un caz, nu poate folosi cu nimic, ţării? Iată, de pildă, organul d-lui Cuza, arnăutul demnităţii naţionale a ţării, publicând cu nume şi cifre, subvenţiile ce le primeşte dela cel mai mare duşman al integrităţii naţionale române Iată membrii ai Parlamentului român în pelerinaj de omagiu la Hitler revizionistul, căreia-i cer directive naţionale pentru poporul român, care este prin definiţie, împotriva revizuirii. Iată o demonstraţie antirevizionistă de mii şi mii de oameni, degenerând, din orbire hitleristă, într'o demonstraţie antisemită. Iată atâtea şi atâtea simptome caracteristice, cari ar trebui să-l pună pe d. Arghezi pe gânduri :este eczema lui Hitler de natură profetică, ori de cea mai infectă natură infecţioasă?

Când nimic e mai rău decât ceva

D-sa, însă, în locul unui gest de desgust, dă genialei erupţii teutone o serie întreagă de explicaţii psihologice şi vorbeşte cu ironie de ipocrita atitudine *„sentimentală şi pasională a ţărilor civilizate şi industriale"*. Dar nu atitudinea ţărilor, ca organizaţie birocratică, şurubară şi profitoare de pe urma tuturor conflictelor, de orice categorie, ne poate interesa — ci atitudinea intelectualităţii respective, cu tradiţie şi pietate culturală. Şi acea atitudine nu poate fi, sub nici un cuvânt, ipocrită. E o naivitate să crezi că cineva ar putea fi ipocrit cu propriile sale interese, nu zic spirituale, ci, pur şi simplu, profesionale. Din Germania n'au fost alungaţi scriitori şi savanţi evrei şi n'au fost arse cărţi evreeşti — ca tu, mai mult sau mai puţin filosemit ori antisemit, să poţi lua o atitudine ori alta — ci au fost alungaţi scriitorii şi savanţii — şi au fost arse cărţile — CARŢILE şi SAVANŢII, cu pronume hotărît. Nu ştie d. Arghezi că din Germania au fost alungaţi ori au fugit TOŢI scriitorii de seamă — cu excepţia lui Hans Heinz Ewers, care-i scriitor de tiraj?

Şi perspectiva aceasta a inevitabilelor bâte agitate peste capul intelectualilor, la cea dintâi schimbare de regim, trebue să înspăimânte pe orice profesionist al scrisului, înhămat nu numai la lună plină, ci din când în când şi la o idee. Vrasăzică nu despre manifestaţia „ţării industriale şi civilizate" e vorba — ci de un protest solidar cu toată omenirea intelectuală, împotriva umilinţei ce s'a adus ideilor şi scrisului ce le serveşte. La noi, acest protest nu l'am auzit nici din partea „ţării industriale şi civilizate" nici din partea intelectualităţii — singura din întreaga lume civilizată care nu s'a ridicat spontan, împotriva sălbătăciei hitleriste. Există la noi o Societate a Scriitorilor Români; o Asociaţie

www.dacoromanica.ro

a Autorilor Dramatici; un Pen Club; un Sindicat al Presei; o Asociaţie a Presei; o Academie. Niciuna din toate aceste instituţii nu şi-a făcut încă timp să se indigneze, măcar atât cât trebue să redactezi un manifest, deşi pogromul durează de cinci luni. Să afirmăm că intelectualitatea noastră — cu excepţia câtorva cari pun şi mai în evidenţă regula — ar fi antisemită? Nu! Să spunem, însă, că e indiferentă. Ceea ce agravează cazul.

Viaţa-i un vis!

In majoritatea cazurilor, scriitorul indigen e cel mai fericit slujitor al muzelor. Faptele pământeşti nu-l ating. Chinuit încă de tainele ferecate ale dorului şi amorului, literatul nostru, cu inspiraţia lustruită de glaspapierul sinecurelor, în loc să-şi scrijelească pana de prozaicele asperităţi sociale cari turbură ordinea paradisiacă a lumii lui interastrale — macină mereu sâni de iubită, lune şi stele, flori şi fluturi, etc., etc. Spiritualitatea lui a fost deşertată de toate revoltele încă de pe vremea când, în conflict cu şcoala, îşi stiliza indignările pe zidul privăţilor. Ce-i poate spune aşa dar Hitler, lui, insului atât de emancipat de balastul preocupărilor pământeşti, încât cu intelectul mai uşurel decât aerul, poate zbura peste tot, fără să se aşeze nicăeri. Ce Hitler, care Hitler, unde Hitler? Pe el să-l lase în pace cu Hitler. Că alungă Hitler scriitorii şi arde cărţile? Care cărţi? Cărţi bolşevice? Cărţi jidoveşti? Cărţi subversive? Ce-l priveşte pe el? Lui ce-i pasă? El, de cine să se teamă? Ce are subversiv în opera lui? De când sunt subversive iarba verde ori cerul albastru, ochii căprui şi părul blond ca aurul? Prin urmare... vezi?

Dar d. Arghezi? Pentru Dumnezeu, d. Arghezi, care ca şi d. Galaction — este o insulă în literatura română? E şi d-sa un indiferent? Nu! Niciodată şi sub nici o formă. Atunci?

Atunci... nimic! Nu mai înţeleg nici eu. Cred că e simplă confuzie la mijloc. D.

Regina Mundlak — Cerşetorul

www.dacoromanica.ro

Arghezi e pentru perspectivă istorică — dar nu ştie că prin prizma rasistă, perspectiva istorică e un verb, Un verb activ. Foarte activ. Verbul: a bate.

Când ţi-ai prins nevasta în partidă dublă cu contabilul; când croitorul ţi-a făcut un crac mai lung de cât altul; când nu ţi-a izbutit partida de table ori campania electorală; dacă ţi-a vărsat cineva din greşală oala de noapte în cap — baţi pe jidan şi aştepţi, să vezi: nevasta o să-şi bage mînţile în cap? Croitorul o să-ţi repare pantalonul? O să-l faci mart pe Costică, ori o să ieşi deputat la Urlaţi? Şi o să-şi scoată coana Frosa ochii când o umbla cu oala pe la fereastră? Şi acţiunea aceasta se cheamă perspectivă istorică. Este d. Arghezi pentru această perspectivă? Nu! Nu poate fi! O asemenea perspectivă istorică trebue să repugne d-lui Arghezi.

Totuşi... Ciudat! D. Arghezi, — a cărui personalitate literară numai de dorul elogiilor noastre nu suferă, — înţelege graiul pasărilor şi florilor; distinge cele mai fine nuanţe de sunet şi culoare; pătrunde până şi în gingaşa şi complicata psihologie a copiilor, cuprinde, însfârşit tot, tot, tot—numai în faţa unui singur fenomen pare să rămână nedumerit: dece răsună planeta când îl buşeşti pe jidan la Berlin. Şi încă un lucru îl miră, probabil: că noi, evreii, oricât ne-ar place să scriem istorie, nu prea ne entuziasmează perspectiva lui „DUPA", în care coastele şi căpăţâna noastră trebue să servească de tobă de bătae. Il informăm apoi pe d. Arghezi că rezonanţa noastră „universală", „planetară" sau numai „europeană", nu-şi are originea doar în buşeli de categoria pogromului teuton, ci în acea permanentă nesiguranţă şi în conştiinţa că oricând suntem la discreţia ultimului lăeţ spoitor, care-ţi pune mâna în gât ca să te fure, dar când este prins, urlă că a făcut-o în numele patriei şi naţiunii şi este pe loc absolvit de orice pedeapsă. Astfel că, atunci când dai în jidanul dela Darabani, rezonanţa lui nu e atât pornită din instinctul de conservare a propriilor sale fălci, cât are semnificaţia unui strigăt de alarmă: „Păzea, că vine potopul". Şi în această neîntreruptă stare de nelinişte, evreul: veşnic terorizat; veşnic gata la surprize; veşnic obligat să asculte cupletul toleranţei şi discreţiei ;veşnic pândit ca să fie prins, dacă nu cu o greşală de patriotism, cel puţin cu o greşală de gramatică; silit să treacă prin toate năduşelile acelui chiriaş nervos care aşteaptă într'una să-l audă pe vecinul de la etaj când îşi scoate însfârşit şi gheata a doua, ca să se poată vârî şi el liniştit, sub plapumă; — în această extenuantă încordare, zic, nu-i de mirare că cel mai mic zgomot îl face să tresară. Mai ales când zgomotul e o bubuitură de catastrofă, cum e prăbuşirea din Germania.

Şi după toate acestea, să-şi imagineze d. Arghezi — care este un psiholog — cum poate să sune la ureche jidanului, cu pielea încă jilavă de sudoarea spaimei prin care a trecut, un hohot de râs neaşteptat, sau un simplu joc de cuvinte, în care rezonanţa lui este luată peste picior, iar vecinul de la al doilea, pus în rândul profeţilor. Şi sunt convins că extraordinara d-sale intuiţie, care l-a servit întotdeauna atât de bine, nu va da nici deastădată, greş.

www.dacoromanica.ro

„Perspective libere"

de EUGEN RELGIS

o o o

Iubite prietene Ishill,

Deşi, prin volumele ce mi le-ai trimis până acum, am fost oarecum prevenit şi îmi puteam închipui ce va fi Antologia ta *Free Vistas* [1]) îţi mărturisesc că, eri, când am primit această operă, am resimţit una din cele mai rare emoţiuni din viaţa mea de salahor al ideii şi al cărţii. Am fost deabinelea buimăcit de uimire, de admiraţie, de bucurie. Nu exagerez deloc. In Biblioteca publică pe care o dirijez, se aflau atunci câţiva cetitori: — i-am adunat în jurul meu şi le-am arătat această comoară de artă, de gândire şi de trudă idealistă — foaie cu foaie, urmărind textul, compoziţia, paginaţia, ilustraţiile, nuanţele cernelii, diversitatea hârtiei. Fiecare foaie întoarsă descoperia o nouă surpriză, stârnia o nouă încântare. Tinerii din juru-mi nu puteau crede că aceasta e opera unui singur om. Şi când le-am povestit cum ai realizat-o, în ce condiţiuni de dârză izolare şi în ce mediu necruţător — acolo, în Babilonia americană, am simţit cu toţii, în acea oră ilumînată, consolarea pe care numai fapta frumoasă, pură şi adânc omenească o poate da în aceste vremuri înveninate de mizerie şi ură.

Ai dreptate, prietene Ishill: *Free Vistas* „nu-şi are pereche". Din cele zece mii de volume cari se află în

[1]) FREE VISTAS, *an Antology of life and letters,* edited and printed by *Ioseph Ishill,* published privately at „the Oriole Press", Berkeley Heights, New-Jersey, U. S. A., 1933. Un volum de 375 pagini, ediţie limitată la 290 exemplare; preţul 7,50 dolari.

Cuprinde proză şi versuri de 80 autori, dintre cari citäm pe Rabindranath Tagore, Leonardo da Vinci, H. S. Salt, Elie şi Elisée Reclus, Jacques Mesnil, W. Godwin, Emma Goldman, Paul Verlaine, Multatuli, F. Domela Nieuwenhui, J. H. Mackay, Octave Mirbeau, William Blacke, Victor Hugo, Stefan Zweig, Michel Angelo, Walt Whitman, Havelock Ellis, John Keats, H. Heine, H. D. Thoreau, Ada Negri, P. B. Shelley, F. P. y Margall, François Villon, I. L. Caragiale, D. Anghel, Eug. Relgis, Thomas Hardy, L. Bazalgette, Bertrand Russell, Romain Rolland, Henry Barbusse, Remy de Gourmont, A. van Gennep, F. Freiligrath, W. M. Barette, E. Armand ş. a.

Ilustraţiile (gravuri, desene, vignete, iniţiale) sunt semnate de peste 30 artişti, dintre cari numim pe John Buckland Wright, M. Duvalet, Delannoy, M. Luce, B. Sleigh, A. Daenens, Frans Masereel, L. Bloch, Lazar Zin, Salvatore Pinto, A. Sterner, Gordan Craigh, Louis Moreau, E. M. Lilien, William Blacke, L. von Hoffman ş. a.

A se vedea articolul lui *Henry Marcus:* „Ioseph Ishill" (în „Adam", No. 50, Iunie 1932) şi acel al lui *Petru Manoliu:* „Ishill Umanistul" (în „Vremea", 1 Ianuarie 1933). — *Nota Red.*

www.dacoromanica.ro

Biblioteca de aci, nu e unul pe care să-l pot opune Antologiei tale — deşi se află, de pildă, şi splendidele ediţii franceze ale *Divinei Comedii* şi ale lui *Don Quichotte* cu gravurile genialului Gustave Doré. Ceiace ai realizat D-ta, e o minunată sinteză a artei grafice, a spiritului critic, a idealismului pozitiv şi a acţiunei sociale. Să poţi armoniza imagina cu ideea, estetica cu sociologia, credinţa desinteresată cu imperativul transformării sociale — aceasta e o faptă mare, exemplară. Căci ai dat expresie — singur, printr'o muncă în adevăr titanică şi totodată cumplit de migăloasă — atâtor înalte năzuinţi, atâtor gânduri luminătoare şi atâtor poeme ce purifică şi înoesc sufletul. Contribuţiile poeţilor, romancierilor, artiştilor, filosofilor, sociologilor, cercetătorilor ştiinţifici şi combatanţilor sociali din aproape toate centrele *libere* ale culturii contemporane, au căpătat prin *Free Vistas* o noblеţă şi o putere de persuasiune nebănuită. Ai ştiut să orânduesti slova lor cu o justeţă şi o claritate atât de frapantă, după ce ai ştiut *să alegi* textul cu o intuiţie unită cu un spirit critic incontestabil. In ansamblul lor, textele Antologiei alcătuesc o frescă a artei şi gândirii actuale, epurată, subtilizată — dar şi îndreptată spre idealuri de libertate socială şi de desăvârşire etică şi intelectuală.

Repet, iubite Ishill, că nu te covârşesc cu laude; ci, covârşit de emoţia prilejuită de *Free Vistas,* trebue s'o împărtăşesc întâi cu tine. Ai dat fabricanţilor de maculatură şi legiunilor de grafomani de pretutindeni un straşnic avertisment: — credinţă în cuvântul scris, respect faţă de *ideia vie,* cucernicie faţă de arta care nu trebue prostituată gustului vulgar şi mercantilismului rapace... Şi mai ai dreptate când spui că ai vrut să arăţi că o atare operă poate fi făurită de un singur om — dela concepţie până la execuţie tehnică. In această epocă a maşinismului febril şi a specializării dusă până la idioţie, D-ta ai resta-

Paul Roger-Bloche — Copilul

www.dacoromanica.ro

bilit marea onoare a artisanului-creator, a făurarului care cugetă şi mănueşte uneltele. Nu te pot compara cu omul viitorului, pe care nu-l văd încă desrobit de tirania maşinii, a taylorismului, a „muncii în lanţ" — ci sunt nevoit să caut prototipul tău în trecut, printre acei cărturari retraşi în chilii, cari scoteau de sub teascul de lemn paginile „incunabilelor". Cărturarii din secolul lui Gutenberg, retraesc în zilele noastre, dar atât de rari, aproape unici, în vacarmul triumfal al noilor idoli: Cinema şi Radio, cari tind să... înlocuiască tiparul.

Nu! cartea nu va muri, cum cred fanaticii acţiunii brutale. Şi acum îşi păstrează sensul adânc vorba călugărului lui Victor Hugo, care — arătând spre una din primele cărţi eşite de sub presa lui Gutenberg, apoi spre catedrala Notre-Dame-de-Paris — a exclamat: *Ceci tuera cela!* E adevărat că tiparul a provocat o decadenţă a arhitecturii; în ultimul timp însă, arhitectura renaşte, însă nu ca artă sintetică, precum a fost în vremea catedralelor şi a palatelor Renaşterii, ci ca expresie a vieţii colective. La rândul lor, Cinema şi Radio nu vor ucide Cartea — ci după o perioadă de reclusiune în chilii ca acea unde te trudeşti D-ta, Cartea îşi va afirma iarăşi prestigiul ei universal, căci ea rămâne de-apururi expresia cea mai sintetică, mai subtilă, mai frumoasă şi mai eficace a spiritului creator omenesc.

Acest adevăr îl proclamă *Free Vistas* ale D-tale. Şi ai mai dovedit ceva: — ce poate realiza în mod liber un muncitor, un proletar, chiar într'o societate atât de ostilă idealurilor libertare. N'ai lucrat pentru o „elită" parasitară, căci tot ce ai publicat sub egida lui *Orióle Press* este o condamnare a bogăţiei trândave, o biciuire a sufletelor pervertite şi a cugetelor sterpe, o şarjă a „mediocraţiei", cum o numeşte criticul de artă Gérard de Lacaze-Duthiers, promotorul „artistocraţiei", despre care am scris de curând un eseu *(l'Humanitarisme et Esthétique* în *l'En dehors* din Mai şi Iunie).

Ai făcut deci mai mult decât spui cu modestie: să arăţi „cum năzueşte un muncitor să vadă prezentate gândurile şi operele artiştilor". Alţii mai indicaţi decât mine, vor spune ce se cuvine. Eu ţi-am mărturisit adânca mea bucurie şi admiraţie pentru *Free Vistas* care, pe lângă calităţile literare, estetice şi etice, reprezintă o înaltă şcoală a artei grafice: fiecare pagină e totodată o lecţie de tehnică tipografică, de paginaţie, de armonie între literă şi hârtie, între cerneală şi imagină. Opera aceasta trebue să fie în mâna tuturor profesorilor de artă grafică, căci ea este şi o inepuisabilă mină de învăţăminte practice, o continuă reînoire a imaginaţiei în cadrul riguros al „liniei", o succesiune de armonii — aş zice chiar: musicale — desprinse din portativul slovelor mereu altele dela o pagină la alta. Nu mi-am închipuit că o pagină imprimată poate avea atâtea nuanţe, atâtea expresii vii, ca nişte chipuri sub care palpită sângele cald al creaţiunei.

Ce mai pot spune despre reproduceri: gravuri, en-têteuri, vignete, portrete, iniţiale? Unele, ca „Prizonierii de războiu" ai lui Maurice Duvalet sau „Baigneusele" lui John Buckland Wright mi-au fixat privirea ca într'o hipnoză. Nu mai pomenesc de imaginile-idei ale lui Frans Masereel şi simbo-

www.dacoromanica.ro

lurile de acţiune ale amicului meu Albert Daenens...

In ce priveşte publicarea *„Făcliei de Paşti"* a lui Caragiale şi a celor *„Două agonii"* de duiosul D. Anghel, în traducerea d-tale, aceasta nu e numai o integrare a lor în literatura universală — ci şi un omagiu pe care o conştiinţă liberă şi un suflet nostalgic ca al D-tale îl pot aduce, de peste ocean, literaturii unei ţări pe care a fost nevoit s'o părăsească în urmă cu un sfert de veac... Fii sigur că gestul acesta va fi remarcat în presa de aci; evident, cu jumătate gură, cum fac copiii nătărăi cărora li s'a dat o lecţie de bună purtare!

Am lăsat la sfârşit chestia personală. „Aş fi dorit să fac şi mai mult pentru tine", îmi scrii cu o candoare care mă înveseleşte. Căci ceiace ai făcut pentru mine, e de o generozitate atât de spontană, încât nu ştiu cum ţi-aş putea mulţumi pe deplin. Numai un suflet darnic ca al tău poate spune că a făcut prea puţin. Mi-ai dat, dimpotrivă „partea leului" şi aceasta m'ar stânjeni. Sunt totuşi încântat de intuiţia frăţească cu care ai ales din operele mele două bucăţi în adevăr esenţiale: poemul în proză *Tăcerea* (care e un „hieroglif" al spiritualismului meu) şi, din romanul *Glasuri în surdină*, capitolul „Pe muntele Vieţii",

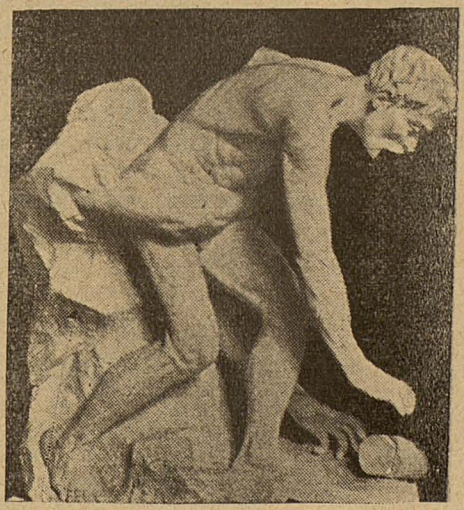

J. Gabowicz — Pâine

www.dacoromanica.ro

care e o declarație de credință individualistă sub primatul libertății. Am recunoscut în versiunea engleză elanul poetic al Rosei Freeman-Ishill, traducătoarea. Cât despre felul cum ai încadrat aceste bucăți, între prefața lui Ștefan Zweig și desenul de Lazar Zin, la cari ai adăogat comentariile tale, ferme și amare totodată, dă-mi voie să nu spun nimic: îți strâng mâna cu gratitudine, mai ales pentru partea finală a notei: ai dreptate. Dureroasă dreptate!

Adaog că aceste șiruri ale tale despre „proverbialul profet" care trece ignorat în țara lui dar al cărui spirit e primit prietenește de spiritele libere din celelalte țări, — au apărut cu puține zile după ce am aflat prin D-rul Arnold Kalisch (redactorul lui „Friedensfront" din Berlin și care s'a exilat cu familia în Danemarca din cauza teroarei hitleriste) că „*Wege zum Frieden,* opera colectivă pe care am realizat-o ca o mărturie a solidarității supranaționale, a avut aceiași soartă cași atâtea alte opere „neariene". Redau câteva rânduri din scrisoarea d-rului Kalisch:

„Banditii au ocupat tipografia editorului Paul Riechert și au prădat totul. Au lăsat pe loc numai mașinile și materialul de tipar. Dar toate cărțile și broșurile, scrisorile, actele, baloturi întregi de hârtie au fost încărcate în două autocamioane și „weggebracht". Riechert și alți doi au fost arestați zece zile, după care li s'a dat drumul, negăsindu-se temeiuri de acuzare împotriva lor. Nu se știe ce va urma de aci încolo".

Deci, și restul ediției din *Wege zum Frieden* a fost confiscat și ars. S'a distrus și manuscrisul în unic exemplar al traducerii germane a *Peregrinărilor Europene* ale mele, ce urma să fie tipărit de același editor. Ce mângâere mi-au adus rândurile tale din *Free Vistas*, în aceste împrejurări, când se pare că spiritul creator și pacea între popoare vor rămâne utopii inaccesibile! Dar mi s'a întărit convingerea că ura oarbă nu poate distruge nimic, câtă vreme idealismul e ferm în străduința lui de a lucra în sensul frăției universale și al artei ce purifică și înfrumusețează totul.

Să trăești, prietene, și să ai putere de a merge înainte pe calea ta spinoasă dar isbăvitoare.

www.dacoromanica.ro

Chaim Arlosorof

de S. SCHAPIRO

o o o

In viaţa politică a popoarelor, atentatul nu e un fapt neobişnuit. Nu e ceva nou nici la poporul cărţii... Pe vremurile când pământul făgăduinţii era o realitate, profeţii Ghedaliohu ben Akikon şi Zaharja au căzut jertfele unor răsbunări politice. Dar în epoca renaşterii noastre, atentatul e un argument împrumutat de la celelalte popoare.

Destinul l-a ales pe acela care era reprezentantul muncitorimei şi mânuia resorturile politice ale Agenţiei evreeşti. Creatorul socialismului constructiv, iniţiatorul meselor rotunde pentru tratativele dintre evrei şi arabi, scriitor, orator, teoretician financiar, diplomat, iată atâtea titluri şi merite cari l-au pus pe acest om de 34 de ani printre figurile proeminente ale judaismului contimporan.

Judaismul n'a divinizat pe morţi, ci dimpotrivă a afirmat impuritatea mortului din cauza luptei împotriva fetişizmului materiei şi numai chassidismul a adus cu sine atmosfera de înălţare în jurul mormintelor şi obiceiul de a citi „Mişnaies" pentru purificarea sufletească a celor vii. Se cuvine deci să aprofundăm opera lui Arlosoroff şi în lumina ei să tragem învăţămintele pentru viitor. Erudiţia sa colosală, gândirea logică, cuvântul lapidar, toate acestea el le-a moştenit de la strămoşii săi — rabinii. A continuat lanţul de aur al Gaonului din Vilna şi a făurit sinteza cu extazul chassidic. Figura autentică de intelectual evreu. Iată-l vorbind, timp de 4 ore, despre o problemă crudă şi auditorul e subjugat de ascuţimea minţii şi de logica disciplinată a argumentelor, iar el singur simte cum creşte şi se'nalţă, căci oratorul era şi creator...

Vorbind, printre muncitori, despre noile aşezări gospodăreşti, despre perspectivele noastre în orient, despre relaţiile paşnice cu arabii, el plana cu entuziasmul său spre piscurile improvizaţiei poetice. Faţa i se

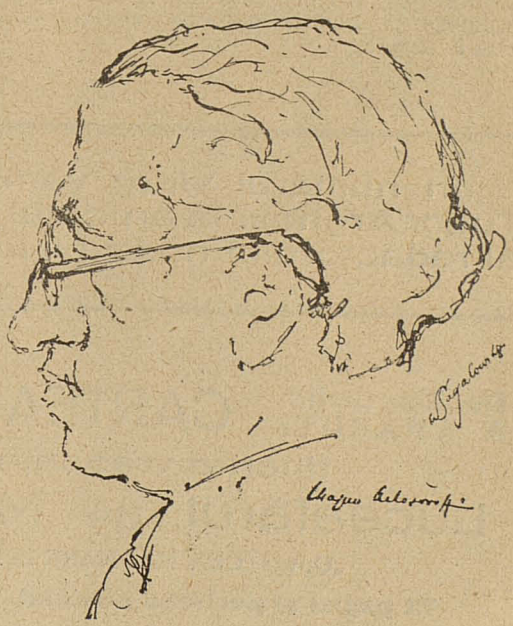

www.dacoromanica.ro

luminează de perspectivele aşezării în Transjordania, fantezia lui punctează cifrele împrumutului internaţional şi peste o clipă el tună împotriva extremiştilor pentrucă tactica lui era realistă. El îşi dădea perfect seamă de suma puterilor noastre şi vedea limpede întrucât ne putem angaja la gesturi mari.

Era trimisul muncitorimei noastre la congresele proletariatului internaţional. Atitudinea şi erudiţia sa au creat o atmosferă de respect şi admiraţie pentru renaşterea noastră naţională.

Precum Aron Lieberman a aprins făclia socialismului în literatura ebraică, aşa a ridicat Arlosoroff steagul muncii înm işcarea sionistă.

Deşi ocupa un post înalt în organizaţia sionistă, el se interesa de situaţia fiecăruia în parte .După fiecare jertfă căzută la Nahalal, el venea să mângâie şi să încurajeze. El n'a răsărit din mijlocul muncitorimei palestiniene, ca ceilalţi conducători ai ei, şi totuşi era cel mai bun tovarăş al ei. In anul 1928, după evenimentele din Palestina, el a pornit lupta împotriva tuturor Passfield-ilor şi a dat dovadă de profunda sa erudiţie în cunoaşterea colonizării Angliei.

Născut în inima Ghettoului, el s'a avântat cu setea de „ilui" spre lumea europeană şi a venit la mişcarea sionistă, înarmat cu toate comorile culturii moderne. A părăsit drumurile largi ale Europei ca să rămână în strâmta uliţă evreească. Ghettoul a început să dea primele semne ale renaşterii şi el se simte atras de noua vâltoare socială a poporului său. Congresul sionist devine pentru el o tribună şi la al 13-lea congres din Karlsbad, el devine una din figurile centrale. După exposeul său politic, Bialik îl prinde pe cuioar şi strânge la pieptu-l, plângând de bucurie: o nouă stea răsărise pe firmamentul sionist.

Aristocrat al gândirii, inima sa era alături de massele poporului. După ce a fost ales ca reprezentant în Agenţia Evreească, el a chemat pe prietenii săi şi le-a spus: „La noi, evreii, nu există obiceiul jurământului, dar vă jur că voiu sta în serviciul mişcării, fără deosebire de curente şi partide". Şi a rămas credincios acestui jurământ. Ultimile zile ale vieţii sale şi le-a consacrat pentru salvarea copiilor noştri din Germania. A căzut pe altarul pe care l-a sfinţit şi a devenit un martir al mişcării pe care a reprezentat-o.

In numărul viitor vom publica răspunsul d-lui Tudor Arghezi la articolul „Revoluţie sau pogrom" al redactorului nostru I. Ludo.

De „Ziua Cărţii" A APĂRUT: CARTEA CEA MAI MICA

tipărită vreodată în România

Luceafărul de Mihail Eminescu

„Opera CEA MAI MARE în cartea CEA MAI MICĂ!"

72 pagini şi portretul poetului Lei 20.—

De vânzare la toate librăriile din ţară şi la „BIBLIOFILA" Str. Dr. Istrate, 10, Bucureşti

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

„ROMPALITAL"

L. VLODINGER

Bucureşti, Piaţa Bibescu-Vodă 130

Fructe de toate sezoanele

Telefon 3-35/51

Casa Filatelică

Dr. ARNOLD JAZLOWITZ

BUCUREŞTI I Str. Academiei, 2 Et. III

Mărci românești şi străine dela primele emisiuni până la cele mai recente noutăți

Execută mancolistele cele mai dificile

TIPARNITA INSTITUT DE ARTE GRAFICE BUCUREŞTI Str. Dr. ISTRATE 10

www.dacoromanica.ro